

ΣΟΦΙΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΙΤΙΟΚΡΑΤΙΑ, ΗΘΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Στο πρώτο μέρος της ομιλίας μου θα εκθέσω το σκεπτικό που προβάλλει ο Peter Strawson στο πολύκροτο άρθρο του υπό τον τίτλο “Freedom and Resentment” («Ελευθερία και μνησικακία»), προκειμένου να υποστηρίξει τη θέση του ότι ο ντετερμινισμός είναι συμβατός με την ελευθερία και την ηθική ευθύνη.

Στο δεύτερο μέρος θα επιχειρηματολογήσω υπέρ της άποψης ότι μπορούμε να αμφισβητήσουμε το συμπέρασμα αυτό του Strawson, εγείροντας αμφιβολίες ως προς την προκείμενη του συλλογισμού του κατά την οποία είναι πρακτικά αδύνατο να εγκαταλείψουμε παντελώς την απόδοση ηθικής ευθύνης, χωρίς να υιοθετήσουμε τις (αποκαλούμενες από τον ίδιο) «αντικειμενικές στάσεις». (Ως αντικειμενικές νοούνται σε αυτό το πλαίσιο οι στάσεις που κρατούν τα φυσιολογικά άτομα απέναντι σε ψυχασθενείς και γενικότερα απέναντι στα άτομα εκείνα των οποίων η προσωπικότητα, εξ αιτίας μιας παροδικής ή μόνιμης ιδιαιτερότητάς της, καθιστά αδύνατη την εμπλοκή τους σε συνήθειες, κανονικές διαπροσωπικές σχέσεις.)

Αν και θεωρώ εύλογη την άποψη ότι η εγκατάλειψη της απόδοσης ηθικής ευθύνης συνδέεται με τις «αντικειμενικές στάσεις» σε ορισμένες περιπτώσεις, υποστηρίζω πως δεν καθίσταται εμφανές από την επιχειρηματολογία του Strawson ότι η παντελής εγκατάλειψη της απόδοσης ηθικής ευθύνης θα οδηγούσε αναπόφευκτα στην υιοθέτηση «αντικειμενικών στάσεων» προς όλους. ακόμη και δεδομένης της επιχειρηματολογίας του αυτής θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε την άποψη ότι ορισμένες συναισθηματικές αντιδράσεις, βασισμένες σε ηθικούς χαρακτηρισμούς προθέσεων/πράξεων/ανθρώπων, όπως επίσης και άλλα κρίσιμα στοιχεία της σχέσης μας με τα φυσιολογικά άτομα, δύνανται υπό προϋποθέσεις να επιβιώσουν ακόμη και σε περιπτώσεις πλήρους εγκατάλειψης της απόδοσης ηθικής ευθύνης.

Δρ Σοφία Ηλιοπούλου